

چکیده :

هندسه ابزاری مناسب جهت نظم بخشیدن به معماری و برقراری روابط آکاهانه میان اجزای بنا با یکدیگر است، تا در عین مرکب بودن، یکپارچگی فضا را به عنوان یک ترکیب خلاق و هدفمند میسر سازد. اشراف معمار به علم هندسه و استفاده خلاقانه از آن، تبدیل مفهوم به فضا و فرم را در فرآیند طراحی تسهیل می کند. حاصل چنین فرآیندی، نوعی معماری است که به دور از برداشت های سلیقه ای، به لحاظ نظم و تناسبات قابل درک است. طراحی معماری در غالب هندسه نمود پیدا می کند.

عالی ترین نوع استفاده از هندسه را در معماری ایرانی دوره اسلامی می توان مشاهده کرد. معمار مسلمان ایرانی، با استفاده به جا و نوآورانه از این ابزار، زیبایی و سودمندی بنا را تضمین کرده است و به شکلی بدیع، مفهوم کثرت در عین وحدت را که همانا ریشه در چکیده تعالیم اسلام، یعنی اعتقاد به توحید دارد را، تجسم بخشیده و نتیجه آن، هم نوایی اجزا، تناسب، نظم و هماهنگی کل بناست.

مطالب موجود در این پایان نامه، در چهار باب دسته بندی می شوند :

در باب اول (با عنوان موضوع طراحی) سعی بر بازخوانی مفاهیم هندسه در معماری اسلامی ایران شده است. بدین صورت که در فصل اول، نگاهی به معنا و مفهوم لغوی و کالبدی هندسه شده و پس از آن از رابطه کمیاتی چون عدد، شکل و تناسب با هندسه سخن رفته است و در انتها دیدگاه قرآن و برخی فلاسفه بررسی شده است. در فصل دوم، از تاریخچه هندسه در تمدن های کهن، بخصوص در ایران، سخن گفته شده است. فصل سوم به کاربرد هندسه در معماری اختصاص یافته است. در فصل چهارم، از هندسه معماری اسلامی و وجوه مختلف آن صحبت به میان آمده است و در نهایت امر، در فصل پنجم، مصادیقی مرتبط با موضوع طراحی بررسی شده اند تا خروجی این پژوهش، دستیابی به مشخصه ها و اصول هندسه در معماری اسلامی - ایرانی باشد که در باب طراحی لحاظ می گردند

در باب دوم، بستر طراحی مورد بررسی قرار گرفته است که در آن به جغرافیای اجتماعی، طبیعی، مذهبی و کالبدی شهر قم اشاره شده است و در نهایت خروجی این باب، راه کارهای اقلیمی (مانند نقاب سایه و ...) و بهره گیری از مؤلفه های اجتماعی، تاریخی، مذهبی و کالبدی (تحلیل سایت) می باشد که در امر طراحی به کمک خواهند آمد.

باب سوم (با عنوان چارچوب طراحی) به روند طراحی، تعریف پروژه، مبانی نظری طراحی، استانداردها و ضوابط و برنامه فیزیکی می پردازد که در نهایت طرح راهبردی را به دست می دهد.

در نهایت در باب چهارم (با عنوان طراحی) به اسکیس های دستی و مدارک (از جمله پلان، مقطع، نما و سه بعدی ها) توجه شده است.

واژگان کلیدی : هندسه عملی، اعداد و اشکال، تناسبات، معماری اسلامی